

Startside>Domstolsprocedurer>Civilretlige sager>Bevisoptagelse

Den originale sprogudgave af denne side [de](#) er blevet ændret for nylig. Den sprogudgave, du kigger på nu, er i øjeblikket ved at blive oversat af vores oversættere.

Følgende sprog: [en](#) er allerede oversat.

Swipe to change

tysk

Bevisoptagelse

Tyskland

1 Bevisbyrde

1.1 Hvad er reglerne om bevisbyrde?

I en civil sag påhviler det i princippet de enkelte parter at føre bevis for faktiske omstændigheder, der er en betingelse for, at en for dem fordelagtig retsregel kan finde anvendelse. Bevisbyrdens fordeling tager således ofte udgangspunkt i den materielle civilret, da denne omfatter elementerne i klagepunkter, materielle bestemmelser, realitetsindsigelser og bemærkninger. Den part, som ifølge de faktiske omstændigheder, der udløser en rettighed (f.eks. indgåelse af en salgsaftale), har en rettighed (f.eks. betaling af købsprisen), skal beskrive disse faktiske omstændigheder på behørig vis (princippet om bevisoptagelse) og føre bevis for dem, hvis de bestrides af modparten. Til gengæld skal modparten fastslå og bevise, at denne har visse modstridende rettigheder, eller at han eller hun kan gøre indsigelse (f.eks. hvis forpligtelserne allerede er opfyldt). Hvis der efter anvendelsen af alle de i retsplejen tilladte bevismidler stadig er uklarhed om en faktisk omstændighed, må der træffes afgørelse under hensyn til, hvem der har bevisbyrden. Her taber den part, der efter bestemmelserne om bevisbyrde skal føre bevis for de pågældende faktiske omstændigheder, på grund af manglende beviser.

1.2 Er der regler, der fritager for at føre bevis for bestemte forhold? I hvilke tilfælde? Er det muligt at føre bevis for, at en bestemt formodningsregel ikke er gyldig?

Tysk ret indeholder bestemmelser om forskellige former for bevislempelse, og man kan helt blive fritaget for bevisbyrden. Det findes der flere oplysninger om nedenfor.

1. Omvendt bevisbyrde

I en civil sag taler man om omvendt bevisbyrde, når man vender den grundlæggende retsregel om, ifølge hvilken de enkelte parter skal føre bevis for de forhold, der er til fordel for dem. Omvendt bevisbyrde indebærer, at det er modparten, der skal føre bevis for, at der ikke findes noget forhold, som er til fordel for den anden part. F.eks. indeholder § 476 i den tyske civile lovbog (BGB) en bestemmelse om omvendt bevisbyrde inden for købeloven ("Hvis der opstår en materiel fejl inden for de seks måneder, der følger efter risikoovergangen, antages det, at varen allerede var fejlbehæftet på tidspunktet for risikoovergangen, medmindre denne antagelse er uforenelig med varens art eller den konstaterede fejl"). I dette tilfælde er det således ikke køber, der skal bevise, at fejlen allerede eksisterede, da varen blev overdraget, men sælger, der skal føre bevis for, at varen ikke var fejlbehæftet fra starten af.

2. Lempelse af bevisbyrden

a. Den ved lov fastsatte formodningsregel bestemmer, at det under visse omstændigheder (udgangspunktet for formodningen) skal formodes, at der foreligger andre forhold, og at der skal tages udgangspunkt i disse ved den juridiske vurdering. Lovbestemte formodningsregler indebærer en lempelse for den part, der har bevisbyrden, idet denne part kun skal beskrive og bevise de faktiske omstændigheder, som formodningen bygger på. I henhold til § 292 i den tyske civile retsplejelov (ZPO) er det tilladt at føre modbevis. Formodningsreglerne kan vedrøre faktiske omstændigheder som f.eks. formodningen om, at et pantebrev er blevet overgivet til en kreditor, hvis kreditoren er i besiddelse heraf, jf. BGB § 1117, stk. 3. De kan også vedrøre rettigheder, f.eks. formodningen om, at det er den, til hvem der er udstedt en arveattest, der er arveberettiget, jf. BGB § 2365.

b. Man siger, at der foreligger en faktisk formodning, når en ret — med udgangspunkt i egne erfaringer eller en sagkyndigs erklæring — kan drage konklusioner om faktiske omstændigheder, som ikke er bevist, ud fra beviste faktiske omstændigheder ([indiciebeviser](#)). Det indiciebevis, at temperaturen på et givet tidspunkt lå langt over frysepunktet, kan f.eks. ifølge almindelig erfaring føre til den konklusion, at en person ikke kan være faldet på grund af isslag på selv samme tidspunkt. Modparten kan afkræfte en sådan formodning ved at fremkomme med faktiske oplysninger, som rejser begrundet tvivl om, hvorvidt der virkelig har været tale om det formodede typiske hændelsesforløb.

3. Ud fra rimelighedsbetragtninger og ønsket om en rimelig afvejning af parternes interesser fordeles bevisbyrden i retspraksis i stadig højere grad på grundlag af risikofaktorer. De vigtigste sagstyper er:

Producentansvar (BGB § 823, stk. 1)

Bevisbyrden for, at et produkt har været fejlbehæftet, at der er opstået en skade, og at der er en årsagssammenhæng mellem fejlen og skaden, påhviler skaderamte. Til gengæld påhviler det producenten at føre bevis for, at han har opfyldt sine forpligtelser med hensyn til organisation, formidling af instrukser, produktovervågning og risikoforebyggelse, og at han derfor ikke ifalder erstatningsansvar.

Oplysnings- og rådgivningspligt

Ved misligholdelse af særlige kontraktlige eller prækontraktlige oplysnings-, advarsels- og rådgivningsforpligtelser har den, der har tilsidesat sådanne forpligtelser, bevisbyrden for, at skaden også ville være opstået, selv om forpligtelserne var blevet opfyldt. Der foreligger en formodning om, at skaderamte ville have fulgt de pågældende råd.

1.3 I hvor høj grad skal retten være overbevist om et forhold for at basere sin dom på det pågældende forhold?

ZPO § 286 indeholder den væsentlige civilretlige retsplejegrundsætning, at bevisvurderingen er fri. Retten skal således under hensyntagen til de samlede retsforhandlinger og resultaterne af en eventuel bevisoptagelse efter egen fri overbevisning afgøre, om en faktisk omstændighed, som påberåbes, må anses for at være sand eller usand.

En overvejende eller høj grad af sandsynlighed er ikke alene tilstrækkeligt til, at der er ført bevis for en faktisk omstændighed. På den anden side behøver enhver mulig tvivl ikke at være fuldstændig udelukket. Det er tilstrækkeligt, at der foreligger en for det praktiske liv brugbar sikkerhed, der fortrænger en mulig resttvivl, uden at en sådan tvivl skal være helt udelukket.

En undtagelse med hensyn til beviskravet gælder i de tilfælde, hvor det efter loven er tilstrækkeligt at sandsynliggøre en faktisk omstændighed (f.eks. i forbindelse med foreløbige retsmidler). Sandsynliggørelsen kræver, at der skal være en overvejende sandsynlighed for, at det, der hævdes, er korrekt. Ved

sandsynliggørelse er den pågældende part ikke tvunget til at anvende egentlige bevismidler (vidne, bevisdokument, syn og skøn, sagkyndig, partsafhøring). Det er f.eks. i henhold til ZPO § 294 også muligt at afgive en erklæring på tro og love.

2 Bevisoptagelse

2.1 Kræver bevisoptagelse altid, at en part skal anmode herom, eller kan dommeren i visse tilfælde også optage bevis af egen drift?

Ifølge det forhandlingsprincip, der gælder for civilretlige sager, er det alene op til parterne at tilvejebringe processtoffet og bevismidlerne. Retten kan ikke af egen drift tilføre sagen yderligere processtof og lægge dette til grund for afgørelsen. Under alle omstændigheder er retten underlagt en oplysnings- og vejledningspligt efter ZPO § 139.

Til trods for forhandlingsprincippet er det undtagelsesvist også muligt for retten selv at foranledige bevisoptagelse. Det skal dog ske på grundlag af parternes sagsfremstilling og må ikke tage sigte på en undersøgelse af de faktiske omstændigheder.

Retten kan således af egen drift udmelde syn og skøn eller indhente sagkyndige erklæringer og rådføre sig med sagkyndige (ZPO § 144), kræve relevante dokumenter fremlagt (ZPO § 142) og anordne supplerende afhøring af en part (ZPO § 448). Det er også muligt for retten af egen drift at pålægge en part at afgive forklaring (ZPO § 448). Den faktiske omstændighed, der skal føres bevis for, skal dog have en vis grad af sandsynlighed.

I sager under den frivillige retspleje og i familiesager, der ikke betegnes som familietvister (dvs. som ikke er omfattet af de bevisretlige bestemmelser i ZPO), finder princippet om prøvelse ex officio anvendelse i henhold til § 26 i lov om behandling af familiesager og sager under den frivillige retspleje (FamFG). Det betyder, at retten af egen drift skal fastslå de for sagen relevante omstændigheder og frembringe det bevismateriale, den finder passende, når der hersker tvivl om, hvorvidt visse faktiske omstændigheder er korrekte eller ej. I denne forbindelse er retten ikke bundet af parternes beviskrav.

2.2 Hvad sker der efterfølgende, hvis dommeren imødekommer en anmodning fra en af parterne om bevisoptagelse?

Egentligt bevis:

Såfremt parterne fremsætter modstridende påstande, anvendes der efter den civile retsplejelov

en procedure med egentlige beviser, og her er bevismidlerne erklæringer fra sagkyndige, syn og skøn, bevisdokumenter, vidneudsagn og partsafhøring (jf. ovenfor). Når en part har anmodet om bevisoptagelse, træffer retten beslutning herom alt efter de faktiske omstændigheder, der skal føres bevis for. Det sker uden særlige formkrav under de mundtlige forhandlinger eller ved en kendelse om bevisoptagelse i henhold til ZPO § 358. En sådan kendelse skal ifølge ZPO § 359 indeholde en angivelse af de omtvistede faktiske omstændigheder, der skal bevises, og af de bevismidler, der skal benyttes, med angivelse af de vidner og sagkyndige eller den part, der skal afhøres, samt angivelse af den part, der har anmodet om bevisoptagelsen.

Derefter følger bevisoptagelsen, som finder sted efter de gældende bestemmelser (ZPO §§ 355-484). I den forbindelse er det navnlig principperne om umiddelbarhed (Grundsatz der Unmittelbarkeit, jf. ZPO § 355) og partsøffentlighed (Grundsatz der Parteioffentlichkeit, jf. ZPO § 357), der skal iagttages.

Umiddelbarhedsprincippet indebærer, at bevisoptagelsen skal ske for den ret, der behandler sagen, da det er den, der skal vurdere bevisernes vægt.

Undtagelser fra dette princip er kun mulige i de tilfælde, der er angivet i loven, og i hvilke bevisoptagelsen kan overdrages til et af rettens medlemmer (ZPO § 361) eller til en anden ret (ZPO § 362). Partsøffentlighedsprincippet indebærer, at sagens parter har ret til at være til stede under bevisoptagelsen og til at udspørge eventuelle vidner (ZPO § 397).

Resultatet af bevisoptagelsen er derefter genstand for drøftelser med parterne under de mundtlige forhandlinger, jf. ZPO § 285. På grundlag af det samlede resultat af forhandlingerne, herunder bevisoptagelsen, skal retten derefter ved en fri bevisvurdering fastslå de faktiske omstændigheder, jf. ZPO § 286.

Frie beviser:

Det modsatte af egentlige beviser er frie beviser, hvor de faktiske omstændigheder kan fastlægges på enhver måde, som retten finder nødvendig, og i vid udstrækning uden formkrav. I civile sager antages frie beviser i henhold til ZPO § 284 ikke uden parternes samtykke.

I henhold til FamFG § 30, stk. 2 og 3, optages der i de sager, der henhører under FamFG, ingen egentlige beviser i den i ZPO omhandlede forstand, men retten indsamler de nødvendige beviser i behørig form, jf. FamFG § 29, stk. 1. Parterne kan ganske vist forelægge retten visse bevismidler, men det er retten selv, der afgør, om og i hvilket omfang bevisoptagelsen er nødvendig, og hvordan beviserne skal optages.

2.3 I hvilke tilfælde kan en anmodning fra en af parterne om bevisoptagelse afvises af retten?

En anmodning om bevisoptagelse kan af formelle eller bevisretlige grunde afslås, såfremt:

den pågældende omstændighed ikke kræver bevisførelse, dvs. at den allerede er godtgjort, at den er almindeligt kendt eller ubestridt

den pågældende omstændighed er uden nævneværdig betydning, dvs. at den ikke vil have nogen indflydelse på rettens afgørelse

bevismidlet er uegnet som bevis for den anførte omstændighed (forekommer meget sjældent, da beviser ikke må vurderes inden bevisoptagelsen)

det ikke er muligt at fremskaffe bevismidlet

bevismidlet ikke er tilladt, f.eks. på grund af retsstridige påstande "uden hold i virkeligheden" eller som følge af, at vidnets tavshedspligt er til hinder herfor (medmindre vidnet fritages for sin tavshedspligt)

bevisoptagelse finder sted efter rettens skøn, f.eks. bedømmelsen af en opstået skade i henhold til ZPO § 287

den pågældende omstændighed allerede i en anden retssag er fastslået på en måde, der er bindende for begge parter

anmodningen skal afvises på grund af fristoverskridelse (ZPO § 296, stk. 1)

bevisoptagelse ikke kan finde sted som følge af en hindring af ukendt varighed, og en herfor fastsat frist allerede er overskredet, så retssagen ville blive forsinket (ZPO § 356).

2.4 Hvilke forskellige bevismidler findes der?

De fem bevismidler, der kan benyttes som egentlige beviser (Strengbeweis), er:

Syn og skøn, jf. ZPO §§ 371-372a

Syn og skøn er enhver form for besigtigelse, som dommeren foretager for at danne sig sin egen opfattelse i bevisøjemed. På trods af betegnelsen "syn og skøn" kan undersøgelsen også foretages ved at føle, lugte, høre eller smage. Syn og skøn kan derfor også omfatte lydoptagelser, billedmedier og elektroniske medier.

Vidneførsel, jf. ZPO §§ 373-401

Vidneforklaringer tjener til at påvise faktiske begivenheder, der har fundet sted, og som vidnet selv har overværet. Et vidne må ikke være part i sagen.

Hvis det kræves, at vidnet har særlige faglige kompetencer for at kunne vurdere den pågældende faktiske begivenhed, taler man om et sagkyndigt vidne (ZPO § 414), f.eks. en vagtlæge, der udtaler sig om personskader som følge af ulykke.

Sagkyndig erklæring, jf. ZPO §§ 402-414

Den sagkyndige bistår dommeren med specialviden, som er nødvendig for vurderingen af visse faktiske omstændigheder. Den sagkyndige konstaterer ikke selv de faktiske omstændigheder. Han skal blot foretage en vurdering på grundlag af allerede konstaterede faktiske omstændigheder.

Kun hvis selve konstateringen af de faktiske omstændigheder kræver særlig specialviden, kan det overlades til den sagkyndige at foretage en sådan konstatering. Et eksempel herpå er en lægelig diagnose.

En sagkyndig erklæring, der er indhentet ensidigt af en af parterne, kan kun undtagelsesvis lægges til grund som bevis, og det forudsætter, at begge parter giver deres samtykke hertil.

Bevisdokumenter, jf. ZPO §§ 415-444

Bevisdokumenter i den i ZPO omhandlede forstand er skriftlige erklæringer, der kan tjene som bevis for en parts omtvistede indlæg. I loven sondres der i relation til dokumenters beviskraft mellem officielle bevisdokumenter (ZPO §§ 415, 417 og 418) og private bevisdokumenter, jf. ZPO § 416.

Partsafhøring, jf. ZPO §§ 445-455

Afhøring af parterne er i forhold til andre bevismidler subsidiær og er kun tilladt i forbindelse med hovedbeviset (ZPO § 445, stk. 2). I princippet kan den part, der har bevisbyrden, kun anmode om, at modparten afhøres (ZPO § 445, stk. 1). Afhøring af parterne kan i øvrigt kun foretages med modpartens samtykke eller på rettens initiativ.

Retten kan i en procedure med frie beviser indsamle de nødvendige beviser i behørig form. Rettens efterforskningsarbejde kan efterfølges af bevisoptagelsen, uden at retten skal afsige kendelse herom. Egentlige beviser kan omfatte officielle oplysninger fra myndighederne, uformelle telefoninterviews eller skriftlige interviews, anvendelse af lyd- og videooptagelser og dataregistreringer. Resultaterne af bevisoptagelsen skal nedfældes skriftligt, jf. FamFG § 29, stk. 3.

2.5 Hvad er procedurerne for vidneforklaringer, og adskiller de sig fra procedurerne for udtalelser fra sagkyndige? Hvad er reglerne for afgivelse af skriftlig forklaring og fremlæggelse af sagkyndiges rapporter/udtalelser?

Alle bevismidler er ligeværdige som følge af princippet om, at rettens bevisbedømmelse er fri, og der er ingen forskel med hensyn til deres beviskraft.

Forskellen består alene i den måde, beviserne optages på.

Vidneførelse

Vidnerne afhøres hver for sig, og vidner, der efterfølgende skal afhøres, må ikke høre vidneforklaringerne, jf. ZPO § 394, stk. 1. Vidner, hvis forklaringer er indbyrdes modstridende, kan konfronteres med hinanden, jf. ZPO § 394, stk. 2.

Vidnet pålægges inden afhøringen at tale sandt og gøres opmærksom på, at der senere kan blive tale om edsafleggelse, jf. ZPO § 395, stk. 1. Afhøringen begynder med spørgsmål vedrørende vidnets personoplysninger, jf. ZPO § 395, stk. 2. Derefter udspørges vidnet i henhold til ZPO § 396 om de faktiske omstændigheder i sagen. Retten forsøger at medvirke til, at vidnet kan give en sammenhængende forklaring om de faktiske omstændigheder, afhøringen vedrører. Retten stiller om nødvendigt supplerende spørgsmål med henblik på præcisering eller komplettering af vidneudsagnet.

Parterne har ret til at overvære vidneafhøringen og til at stille vidnet spørgsmål. I en sag, hvor parterne skal være repræsenteret ved en advokat, har parterne selv principielt kun ret til at forelægge spørgsmål, som vidnet skal besvare, mens advokaten kan stille spørgsmål direkte til vidnet, jf. ZPO § 397. Reglerne om vidneafhøring finder tilsvarende anvendelse, når bevisoptagelsen finder sted ved afhøring af sagkyndige og sagens parter, jf. ZPO §§ 402 og 451.

Bevisdokumenter

Dokumentbevis føres i princippet ved forelæggelse af bevisdokumentet. I de tilfælde, hvor den part, der skal føre beviset, ikke selv er i besiddelse af dokumentet, men dette befinder sig hos modparten eller tredjemand, finder bevisførelsen sted ved en begæring om, at modparten eller tredjemand pålægges at fremlægge dokumentet, jf. ZPO §§ 421 og 428. Forpligtelsen til at forelægge dokumentet er undergivet de civilretlige bestemmelser og består, når den bevisførende kan forlange, at modparten eller tredjemand udleverer eller fremlægger dokumentet, jf. ZPO § 422. Den bevisførende skal begrunde, hvorfor der foreligger en sådan forpligtelse, jf. ZPO § 424, nr. 5, andet punktum. Skriftlige erklæringer afgivet af sagkyndige betragtes også som bevisdokumenter i den i ZPO omhandlede forstand.

2.6 Har visse procedurer for bevisførelse større vægt end andre?

I princippet nej. Alle bevismidler er ligeværdige. Dette følger af grundsætningen om den fri bevisvurdering i henhold til ZPO § 286. Ifølge denne bestemmelse skal det samlede resultat af bevisoptagelsen lægges til grund ved rettens bevisbedømmelse. Kun i undtagelsestilfælde er der fastsat bindende bevisregler, f. eks. vedrørende beviskraften af retsprotokoller jf. ZPO § 165, domme jf. ZPO § 314 og visse andre dokumenter jf. ZPO §§ 415-418.

2.7 Er visse procedurer for bevisførelse obligatoriske, når bestemte forhold skal bevises?

Nej, ZPO indeholder i princippet ingen bestemmelser om, at der skal anvendes bestemte midler med henblik på at føre bevis for bestemte forhold.

Der findes dog en undtagelse, som kun gælder for bestemte sagstyper. I påkravs- og vekselsager kan de faktiske omstændigheder, der ligger til grund for sagen, kun bevises ved hjælp af dokumenter, og alle andre forhold kan kun bevises ved hjælp af dokumenter eller partsafhøring, ZPO §§ 592 ff.

I visse sager, som vedrører faktiske omstændigheder af afgørende betydning for de grundlæggende rettigheder, er det i henhold til FamFG obligatorisk at indhente en erklæring fra en sagkyndig, f.eks. forud for udpegelsen af en værge, jf. FamFG § 280, eller forud for en persons anbringelse på en institution, jf. FamFG § 312.

2.8 Er vidner ved lov forpligtet til at afgive forklaring?

Ethvert korrekt tilsagt vidne, der er underlagt tysk domsmyndighed, er forpligtet til at give møde i retten, til at afgive vidneforklaring og til at aflægge ed.

Vidnepligten omfatter også vidnets pligt til på forhånd at efterse optegnelser og til at opfriske sin viden om sagen, ZPO § 378. Den omfatter ingen pligt til at undersøge forhold, som vidnet ikke i forvejen er bekendt med.

2.9 I hvilke tilfælde kan de nægte at afgive forklaring?

I den civile retsplejelov sondres der mellem retten til af personlige årsager at nægte at afgive vidneforklaring (ZPO § 383) og retten til af saglige grunde at nægte at afgive vidneforklaring (ZPO § 384). Retten til at nægte at afgive vidneforklaring efter ZPO § 383 er dels begrundet i vidnets familiære forbindelser, dels i vidnets loyalitet i arbejdsforhold, og har til formål at undgå interessekonflikter.

Retten til at nægte at afgive vidneforklaring af personlige årsager tilkommer den forlovede (nr. 1), ægtefællen (nr. 2) og livspartneren (nr. 3), ved ægteskab og partnerskab også efter, at et sådant er ophørt. Desuden kan den, der i direkte linje er eller var beslægtet eller besvogret med en part eller i sidelinje indtil tredje led er beslægtet med eller indtil andet led er eller var besvogret med en part (nr. 3), nægte at afgive vidneforklaring. Med sidelinje menes ikke i direkte linje, men med afstamning efter samme tredje person. Slægtskabets eller svogerskabets grad fastslås efter antallet af generationer.

Desuden kan præster ifølge ZPO § 383, nr. 4, nægte at afgive vidneforklaring, og det samme gælder personer, der i forbindelse med deres arbejde medvirker eller har medvirket ved forberedelse, fremstilling eller udbredelse af periodiske skrifter eller radioudsendelser (nr. 5), samt personer, der i kraft af deres hverv, stilling eller profession har fået betroet oplysninger, som i sagens natur eller ifølge loven er omfattet af tavshedspligt (nr. 6).

Den erhvervsbegrundede ret til at nægte at afgive vidneforklaring omfatter alt, hvad de nævnte personer netop på grund af deres særlige stilling har fået kendskab til.

Vidnefritagelsesgrunden i ZPO § 384 har derimod til formål at beskytte vidnet mod de følger, som en vidnepligt kunne få. Den giver udelukkende vidnet ret til at undlade at besvare bestemte spørgsmål, men fritager det ikke for at afgive forklaring.

Retten til ikke at vidne efter ZPO § 384 omfatter spørgsmål, hvis besvarelse for vidnet selv eller for en person, som vidnet er i familie med på en af de i ZPO § 383 anførte måder, ville medføre en direkte formueretlig skade (nr. 1) eller udsætte vedkommende for vanære eller endog fare for en straffesag eller en disciplinærsag (nr. 2). Desuden er vidnet ikke forpligtet til at besvare et spørgsmål, hvis han derved ville afsløre en handels- eller forretningshemmelighed (nr. 3).

I ZPO § 385 er fastsat visse undtagelser fra den ovenfor omhandlede ret til ikke at afgive vidneforklaring. Særlig vigtig er fritagelse for tavshedspligt i henhold til ZPO § 385, stk. 2, som for præster og andre personer, der ifølge ZPO § 383, stk. 1, nr. 6, er undergivet en tavshedspligt, medfører, at vidnepligten igen opstår.

2.10 Kan en person, der nægter at afgive forklaring, straffes eller tvinges til at afgive forklaring?

Ja. Hvis et korrekt tilsagt vidne ikke giver møde i retten, pålægger retten i henhold til ZPO § 380, stk. 1, en bøde, og hvis den ikke kan inddrives, forvandles den til hæfte. Bøden kan andrage mellem 5 og 1 000 EUR, jf. artikel 6, stk. 1, i lov om ikrafttrædelse af den tyske straffelov (Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch (EGStGB)), og hæfestraffen ligger på mellem én dag og seks uger, jf. EGStGB § 6, stk. 2. Desuden pålægges vidnet at betale de omkostninger, som udeblivelsen medfører.

Undlader et vidne igen at give møde i retten, kan det ud over fastsættelsen af bøden besluttes, at vidnet skal fremstilles i retten i medfør af ZPO § 380, stk. 2. Sådanne foranstaltninger træffes ikke, hvis vidnet rettidigt giver en gyldig begrundelse for ikke at kunne komme. Ved en efterfølgende begrundelse skal vidnet kunne godtgøre, at han var uden skyld i den opståede forsinkelse, jf. ZPO § 381.

Hvis vidnet nægter at afgive vidneforklaring eller at aflægge ed uden nogen form for begrundelse eller med en begrundelse, der anses for at være uden retlig betydning, kan der ifølge ZPO § 390, stk. 1, over for vidnet træffes de samme foranstaltninger som over for et vidne, der er udeblevet uden grund. Hvis vidnet igen nægter at afgive vidneforklaring, kan retten efter begæring idømme vidnet hæfte, indtil vidnepligten efterkommes, dog ikke længere end indtil sagens afslutning i den pågældende instans, jf. ZPO § 390, stk. 2.

2.11 Er visse personer fritaget for at afgive vidneforklaring?

Nej, der findes ikke nogen almindelig "vidneuegnethed". Enhver, der mentalt er i stand til at opfatte faktiske begivenheder og til at forstå og besvare spørgsmål herom, kan således optræde som vidne, uanset alder og handleevne.

Der gælder ingen særlige regler for personer, der allerede er blevet dømt for forsætlige falske vidneudsagn eller for mened.

En person, der selv direkte som part eller retlig repræsentant deltager i sagen, kan dog ikke optræde som vidne. En undtagelse gælder for parter i sagen, for så vidt angår udsagn om forhold, der udelukkende vedrører andre parter i sagen. En retlig repræsentant kan i visse tilfælde afgive vidneudsagn, hvis det forhold, afhøringen vedrører, intet har at gøre med vedkommendes opgaver som retlig repræsentant. F.eks. kan en værge afgive vidneudsagn om forhold, der intet har at gøre med vedkommendes opgaver som værge, i en retssag, hvor den umyndige er part.

Det afgørende tidspunkt for vurderingen af muligheden for at afgive vidneudsagn er altid tidspunktet for vidneafhøringen.

2.12 Hvad er dommerens og parternes rolle ved afhøring af vidner? Under hvilke omstændigheder kan et vidne afhøres ved brug af videomøde og andre tekniske hjælpemidler?

Dommeren leder vidneafhøringen. Det kan også overlades til et af rettens medlemmer at forestå vidneafhøringen eller til en anden ret, hvis det allerede fra starten må formodes, at den ret, der behandler sagen, vil være i stand til at foretage en korrekt bevisvurdering, også uden at have været direkte involveret i bevisoptagelsen.

Vidnerne afhøres hver for sig, og vidner, der efterfølgende skal afhøres, må ikke høre vidneforklaringerne, jf. ZPO § 394, stk. 1. Vidner, hvis forklaringer er indbyrdes modstridende, kan konfronteres med hinanden, jf. ZPO § 394, stk. 2.

Parterne har ret til at overvære vidneafhøringen og til at stille vidnet spørgsmål. I en sag, hvor parterne skal være repræsenteret ved en advokat, har parterne selv principielt kun ret til at forelægge spørgsmål, som vidnet skal besvare, mens advokaten kan stille spørgsmål direkte til vidnet, jf. ZPO § 397. Afhøring af et vidne via videokonference er tilladt, hvis retten giver tilladelse hertil efter anmodning fra en af parterne, jf. ZPO § 128a, stk. 2.

3 Vurdering af beviset

3.1 Kan retten tage hensyn til beviser, som en part har tilvejebragt på ulovlig vis?

Der findes i princippet intet forbud mod at tage hensyn til beviser i den civile retspleje. Den eneste undtagelse herfra er forbuddet mod at tage hensyn til tidligere straffe, der er — eller som opfylder betingelserne for at blive — slettet af det centrale strafferegister, jf. § 51 i lov om centralregistre (Bundeszentralregistergesetz (BZRG)).

Ifølge forfatningsdomstolens (*Bundesverfassungsgericht*) retspraksis kan det imidlertid overvejes at forbyde at tage hensyn til beviser i en civil sag, hvis beviserne på ulovlig vis krænker en af modpartens grundlovssikrede grundlæggende rettigheder — navnlig den menneskelige værdighed og individets rettigheder — og denne krænkelse ikke undtagelsesvis ville være berettiget. Der skal foretages en konkret afvejning af de berørte interesser, idet der tages hensyn til alle de faktiske omstændigheder i sagen.

Et sådant forbud gælder ifølge denne retspraksis f.eks. generelt i tilfælde af hemmelige båndoptagelser, aflytning ved hjælp af minisendere, retningsfølsomme mikrofoner eller samtaleanlæg samt anvendelse af ulovligt tilegnede personlige optegnelser såsom dagbøger og personlige breve. I alle disse tilfælde kan en konkret afvejning af de berørte interesser i den pågældende sag dog føre til, at der undtagelsesvis kan tages hensyn til de ulovligt tilvejebragte beviser, så længe dette ikke indebærer et indgreb i den pågældendes privatliv.

Om en overtrædelse af processuelle regler også indebærer et forbud mod at tage hensyn til beviset, må afgøres konkret under hensyntagen til de pågældende regler. Mangler, der har indflydelse på behandlingen af en sag, herunder navnlig sagens form, kan ifølge ZPO § 295, stk. 1, afhjælpes. F.eks. er afhøring af en part som vidne en procedurefejl, der kan afhjælpes, hvilket betyder, at der kan tages hensyn til udsagnet, hvis parterne er indforståede hermed eller ikke påberåber sig fejlen inden afslutningen af det følgende mundtlige retsmøde. Også en undladt retsbelæring om retten til at nægte at afgive vidneforklaring kan ifølge ZPO § 295, stk. 1, afhjælpes.

Tilsidesættelse af bestemmelser, der har karakter af ufravigelige processuelle grundsætninger, kan derimod ikke afhjælpes, jf. ZPO § 295, stk. 2. Som eksempel kan nævnes de punkter, som retten af egen drift skal sikre sig er opfyldt, såsom f.eks. procesforudsætninger, antagelse af retsmidler og udelukkelse af en inhabil dommer.

3.2 Tillægges en parts egen forklaring værdi som bevismiddel?

Som allerede nævnt under punkt 2.4 kan afhøring af parterne i visse tilfælde tillægges beviskraft. Det tilkommer i givet fald dommeren efter eget skøn at afgøre, hvilken vægt et sådant bevis skal tillægges, jf. ZPO § 286.

Sidste opdatering: 11/03/2024

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af EJN-kontaktpunkterne. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Hverken ERN eller Kommissionen påtager sig noget ansvar for oplysninger og data, der er indeholdt i eller henvises til i dette dokument. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.